ВАСИЛЬ ГРЕНДЖА-ДОНСЬКИЙ (1897-1974)

ГРЕНДЖА-ДОНСЬКИЙ Василь

23 квітня 1897 року у подружжя Степана і Олени Гренджів народився син, якому щасливі батьки дали ім'я Василь. Пройде якихось двадцять років, і про письменника Василя Гренджу-Донського знатимуть дорослі і малі, закарпатці і галичани. Його твори публікуватимуться не тільки в закарпатській періодиці, але й у Львові та Харкові. Він увійде в літературу та історію краю як поет, що видав першу збірку поезій літературною українською мовою, як людина, яка завжди на перший план ставила не власні інтереси, а загальнонародні, поезія якого закликала до боротьби. Все своє життя "верховинський соловейко" буде залишатися зі своїм народом:

Несу в хустині грудочку землі,
орошену і кров'ю і сльозами,
нехай потішить душу в чужині,
пригноблену тривожними думками.

Своє кредо Василь Гренджа-Донський виклав ще на початку 1929 р. у листі до редакції "Вперед", яка звинувачувала поета, що він "продався комуністам і лається на всіх і вся, хто не признає комунізму". Відповіддю Гренджі-Донського було: "Моє минуле - відкрита книжка. Хоч чую себе письменником - оборонцем покривджених, комуністом я ніколи не був і не є, а є я українцем по переконанню, радикальним націоналістом, і як син селянина ношу в серці долю того пригнобленого селянства, що віками гинуло у ярмі".

Для того, щоб вважати наш край українським, Гренджа-Донський переглянув масу літератури та історичних джерел і на підставі всього цього написав наукову працю "Матеріальна і духова культура селян Волівської Верховини кінцем XIX і початком XX століття". У статті "Конгрес народовецької молоді Підкарпаття", яку надрукувала "Свобода", читаємо: "...Ми є частиною того великого українського народу, що живе за Карпатами і від нього культурно ніколи не відірвемось. Мадяр, німець, поляк в ЧСР може назвати себе мадярем, німцем, то ж і нам можна себе назвати назвою того матірного пня, з котрого ми походимо і до котрого ми признаємось".

Він вірив у воскресіння свого народу, який тисячі років стояв на колінах, був рабом. "Куймо сильні характери, виховуймо залізних борців... Тільки вільні - воскреснемо вповні". І такий день настав 15 березня 1939 року, коли вперше за свою багатостраждальну історію наш край став вільним, незалежним. Став незалежним не для того, щоб відірватися, а щоб з часом назавжди возз'єднатись з великим українським народом.

Василя Гренджу-Донського ставимо в один ряд з такими носіями ідеї соборності всіх українських земель, як Олександр Олесь, Богдан Лепкий, Зореслав. Це завдяки їм - цим справжнім синам свого народу - Україна виборола незалежність і стала вільною.

Микола Вегеш,
доктор історичних наук, професор